

ETYKA ZAWODÓW PRAWNICZYCH

KLAUDIA GACZOŁ

Katedra Teorii i Filozofii Prawa

ZAJĘCIA ORGANIZACYJNE

8 X
2019

Wprowadzenie do etyki zawodów
prawniczych

22 X
2019

L. L. Fuller, Dwie moralności
Kodeks Etyki Adwokackiej

5 XI
2019

R. Sarkowicz, Amerykańska etyka
prawnicza
Kodeks Etyki Adwokackiej

19 XI
2019

Problem lojalności wobec klienta /
konflikt interesów
Kodeks Etyki Adwokackiej

3 XII
2019

Problem tajemnicy zawodowej na przykładzie
zawodu adwokata, radcy prawnego, sędziego,
notariusza, komornika, prokuratora
Tajemnica lekarska, tajemnica spowiedzi

17 XII
2019

Problem wolności wypowiedzi, immunitet
zawodowy
Kodeks Etyki Adwokackiej
Granice wolności wypowiedzi sędziego

14 I
2020

Symulacja postępowania dyscyplinarnego

28 I
2020

KOŁOKWIUM

ETYKA ZAWODÓW PRAWNICZYCH

PODSTAWOWE DYLEMATY W ZAWODACH PRAWNICZYCH

- problem lojalności wobec klienta / konflikt interesów,
- problem tajemnicy zawodowej,
- problem klauzuli sumienia,
- problem wolności wypowiedzi, immunitet zawodowy,
- rękojmia prawidłowego wykonywania zawodu,
- problem solidaryzmu w korporacji,
(relacje z samorządem korporacyjnym)

ROLE ZAWODOWE

- Adwokat
- Radca prawny
- Sędzia
- Prokurator
- Notariusz
- Komornik

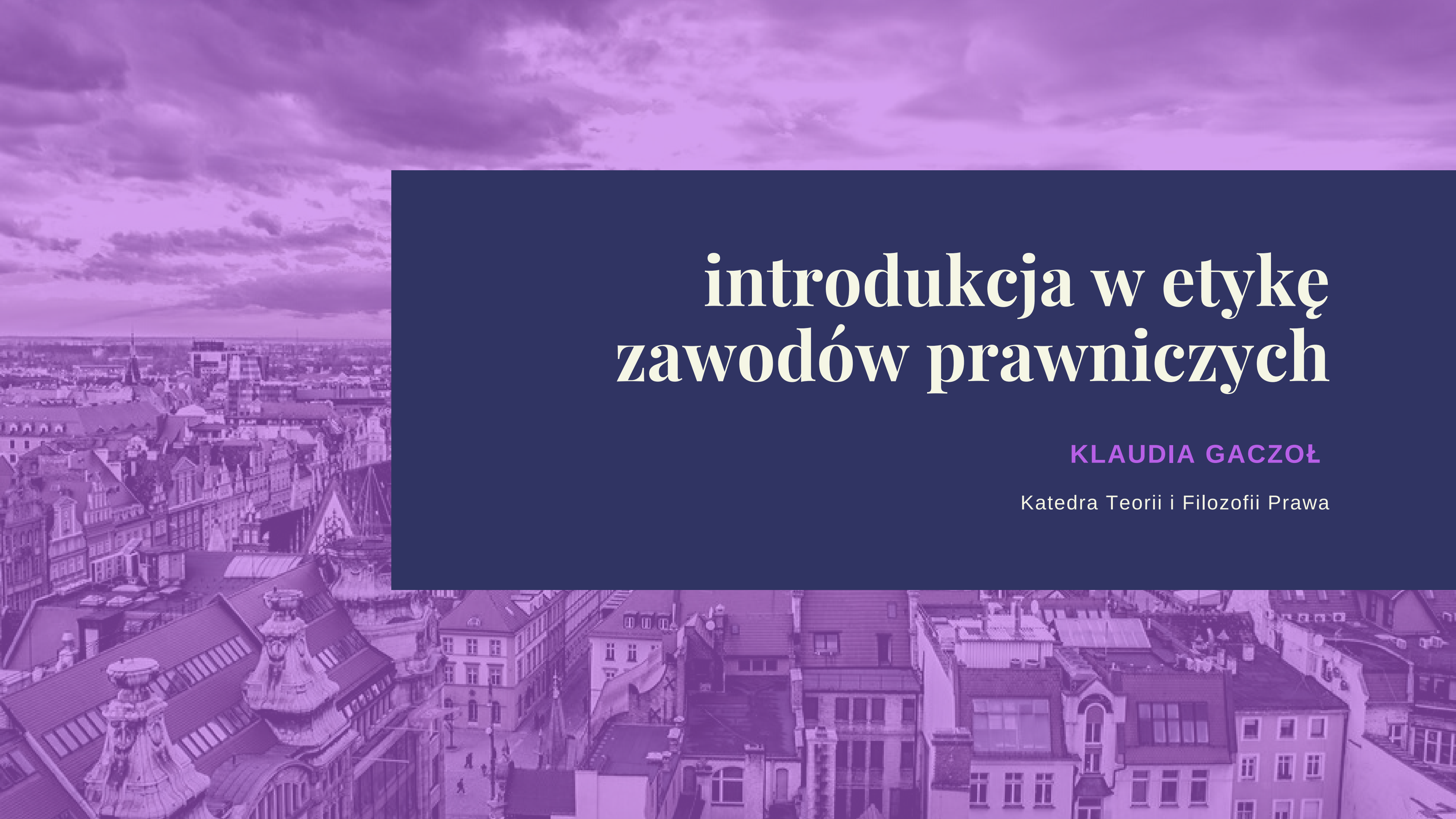
WARSTWY ANALIZY

- normatywna – przepisy prawne, postanowienia kodeksowe (kodeksy etyczne),
- orzecznicza – orzeczenia dyscyplinarne,
- doktrynalna – artykuł naukowy, fragment książki

PROPONOWANA LITERATURA

- P. Skuczyński, Status etyki prawniczej, Lexis Nexis, Warszawa 2010,
- R. Sarkowicz, Amerykańska etyka prawnicza, Zakamycze, Kraków 2004,
- P. Skuczyński, S. Sykuna (red.), Leksykon etyki prawniczej. 100 podstawowych pojęć, C.H. Beck, Warszawa 2013,
- H. Izdebski, P. Skuczyński, Etyka zawodów prawniczych. Etyka prawnicza, Warszawa 2006,
- H. Izdebski, P. Skuczyński, Etyka prawnicza. Stanowiska i perspektywy, Warszawa 2008,
- H. Izdebski, P. Skuczyński, Etyka prawnicza. Stanowiska i perspektywy 2, Warszawa 2011,
- H. Izdebski, P. Skuczyński, Etyka prawnicza. Stanowiska i perspektywy 3, Warszawa 2013,
- W. Marchwicki, M. Niedużak, Odpowiedzialność dyscyplinarna oraz etyka zawodowa adwokatów i radców prawnych. Orzecznictwo, wyd. 2, Warszawa 2016
- J. Naumann, Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu. Komentarz. 3. wydanie, Warszawa 2017
- Etyka adwokacka i radcowska. Komentarz, orzecznictwo, kazusy i opinie, 2. wydanie, red. M. Król, Warszawa 2017

An aerial photograph of a historic city, likely Kraków, showing dense architecture with red-tiled roofs and ornate buildings. The image is overlaid with a semi-transparent purple rectangle containing the title and author information.

introdukcja w etykę zawodów prawniczych

KLAUDIA GACZOŁ

Katedra Teorii i Filozofii Prawa

WPROWADZENIE: ETYKA I MORALNOŚĆ

Słowo "**etyka**" pochodzi od greckiego słowa **ethike** i oznacza **moralność** (*ethikos* to moralny, etyczny, od *ethos* – zwyczaj, obyczaj). Etykę, jako trzeci dział – obok fizyki i logiki – wprowadził do starożytnej filozofii **Arystoteles**. Nazywał ją **filozofią praktyczną**.

Słowo „**moralność**” pochodzi natomiast od łacińskiego **mos** (liczba mnoga: *mores*), oznaczającego **charakter, obyczaj, to, co konieczne** i od przymiotnika **moralis**, który znaczy tyle, co „**obyczajny**”, „**zgodny ze zwyczajami**”

W potocznym języku różnica między etyką a moralnością – jeśli w ogóle jest dostrzegana – polega na tym, że **przekonania o tym, co dobre, a co złe, składające się na moralność, rodzą się w sposób spontaniczny i intuicyjny, etyka** natomiast rozumiana jest jako **zbiór przekonań pochodzących z systematycznego namysłu**. Etyka jest zatem pojmowana jako efekt jakiegoś rodzaju systematycznej refleksji.

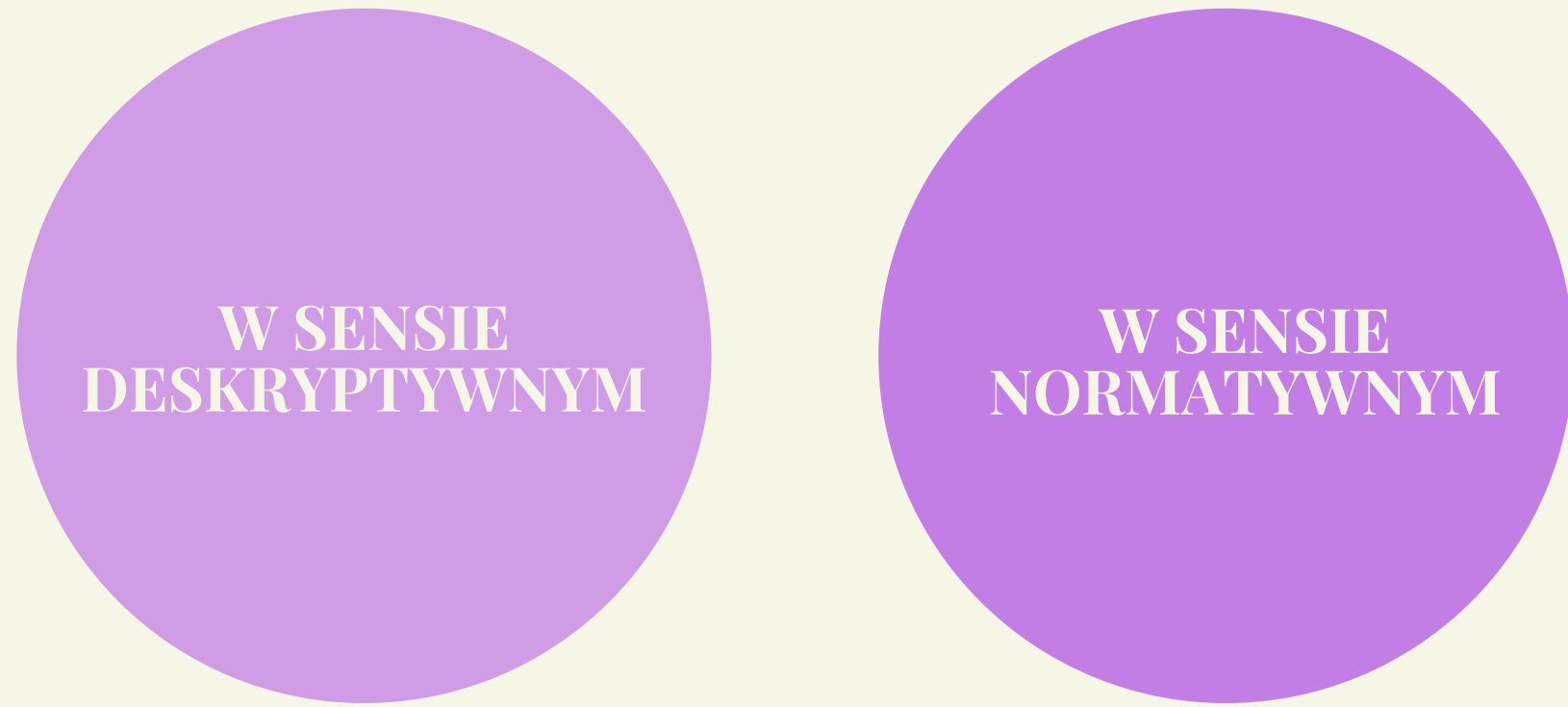
Na koniec odnotować trzeba, że **etyka** w języku filozofii i jest rozumiana jako dyscyplina badawcza będąca działem filozofii i praktycznej, szukającej odpowiedzi na pytanie: „Jak żyć?”. W tym znaczeniu **moralność** jest rozumiana jako przedmiot badań etycznych, a zatem między etyką a moralnością zachodzi taka relacja jak między nauką (czy dyscypliną badawczą) a przedmiotem jej badań.

M. Król i in., *Etyka zawodów prawniczych. Metoda case study*, C.H. Beck, Warszawa 2018

CZYM JEST MORALNOŚĆ?

Problem zdefiniowania moralności jest kwestią identyfikacji przedmiotu, „celu” teoretyzowania moralnego. Jego identyfikacja pozwoli nam zobaczyć **różne teorie moralne**, jako zbiory twierdzeń pozwalające uchwycić tę samą rzecz.

Trudność w zdefiniowaniu moralności wynika po części z tego, że słowo to jest używane w dwóch odmiennych sensach i kontekstach:

W SENSIE
DESKRYPTYWNYM

W SENSIE
NORMATYWNYM

MORALNOŚĆ W SENSIE:

DESKRYPTYWNYM

- słowo „moralność” może być używane **deskryptywnie** – odnosząc się do **określonych zasad zachowania obowiązujących** (postulowanych przez) **społeczeństwo** lub grupę albo **akceptowanych** przez jednostkę w odniesieniu do jej własnego zachowania
- jeśli używamy słowa „moralność” w sensie deskryptywnym, a zatem odnosząc się do **kodeksów moralności faktycznie obowiązujących w społecznościach** i społeczeństwach, to wtedy prawdopodobnie **zaprzeczamy, że istnieje jakaś uniwersalna moralność**, obowiązująca wszystkich ludzi
- deskryptywne ujęcie moralności jest **używane przez antropologów**, kiedy mówią o moralności społeczeństw, które badają. Czyli **badamy jak się ludzie zachowują i jak tłumaczą przyczyny swojego zachowania**

NORMATYWNYM

- słowo „moralność” może być używane również **normatywnie** – odnosząc się do **określonych zasad zachowania, które w ściśle określonych warunkach powinny być zaakceptowane i postulowane przez wszystkie racjonalne jednostki**
- Ci, którzy używają słowa „moralność” w ujęciu normatywnym zakładają, że **kodeks moralny musi spełniać następujące warunki**: „wszystkie racjonalne jednostki, pod określonymi warunkami będą akceptować jego obowiązywanie, a także zasadność/legitymizację norm moralnych w nim zawartych
- oczywiście, niektórzy twierdzą, że żaden kodeks zachowania nie może spełnić takich warunków. Takich filozofów moralności nazywamy „**sceptykami**”. Tych, którzy zgadzają się, że taki kodeks może istnieć „**realistami moralnymi**”

ETYKA OPISOWA, ETYKA NORMATYWNA, METAETYKA

Na **etykę** pojmowaną jako **dyscyplina badawcza** składają się: etyka normatywna, etyka opisowa (nazywana również nauką o moralności) i metaetyka.

ETYKA NORMATYWNA

- etyka normatywna **poszukuje odpowiedzi na pytanie**, jakie zachowania są moralnie dobre, a jakie moralnie złe.

ETYKA OPISOWA

- inaczej rzecz wygląda w przypadku etyki opisowej
- nie odpowiada ona na pytanie: „Co jest dobre, a co złe moralnie?”, ale raczej **szuka odpowiedzi na pytanie: „Co ludzie uważają za moralnie dobre, a co za moralnie złe?”**
- dlatego też, etyka opisowa **posługuje się różnorodnymi metodami badawczymi zapożyczonymi z nauk społecznych**, głównie psychologii i socjologii
- etyka opisowa bywa również nazywana z tego powodu **nauką o moralności**
- ze względu na stosowane metody badawcze może być równie dobrze traktowana jako część psychologii, co i socjologii

ETYKA OPISOWA, ETYKA NORMATYWNA, METAETYKA

METAETYKA

- **metaetyka**, nazywana w innym ujęciu **etyką ogólną**,
- jej **przedmiotem** zainteresowania nie są zachowania ludzkie i ich moralna klasyfikacja, ale samo **znaczenie pojęć używanych w języku etyki**,
- w szczególności przedmiotem zainteresowania metaetyki jest sens takich podstawowych pojęć moralnych jak "dobry", "zły", "słuszny", "niesłuszny".
- metaetyka interesuje się również **ustaleniem statusu sądów moralnych**, a więc wypowiedzi wyrażających normy, jak i oceny moralne
- przedmiotem zainteresowania metaetyki jest również **przedmiot kwalifikacji moralnej**, a więc ustalenie, co to jest czyn ludzki, odpowiedzialność moralna, kto jest podmiotem takiej odpowiedzialności, co tę odpowiedzialność warunkuje, co ją wyłącza, na czym polega wina moralna, przed kim (przed czym) człowiek (lub także zbiorowość) ponosi moralną odpowiedzialność

KODEKS ETYKI ADWOKACKIEJ

§ 1 KEA

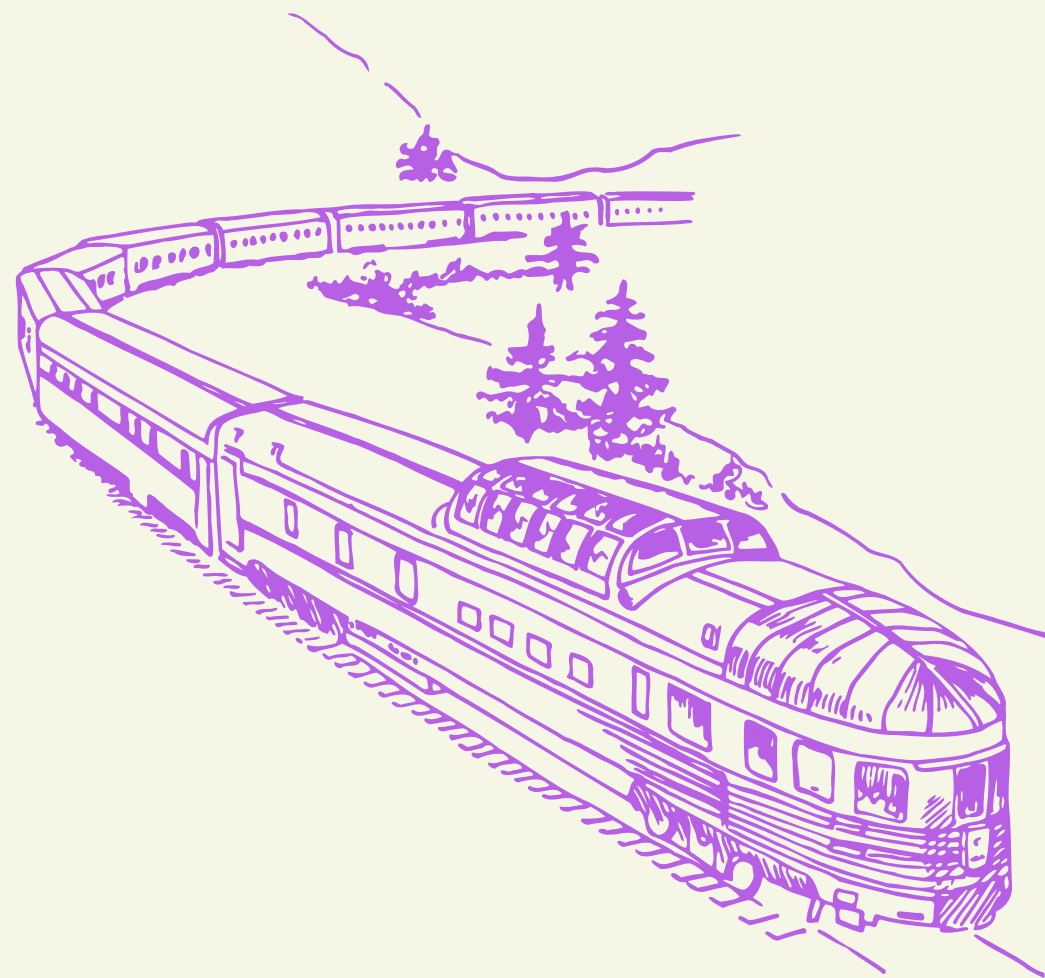
- 1. Zasady etyki adwokackiej wynikają z norm etycznych przystosowanych do zawodu adwokata.*
- 2. Naruszeniem godności zawodu adwokackiego jest takie postępowanie adwokata, które mogłoby go poniżyć w opinii publicznej lub poderwać zaufanie do zawodu.*
- 3. Obowiązkiem adwokata jest przestrzegać norm etycznych oraz strzec godności zawodu adwokackiego.*
- 4. Obowiązkiem adwokata wykonującego zawód za granicą jest przestrzeganie norm zawartych w niniejszym kodeksie, jak również norm etyki adwokackiej obowiązujących w kraju goszczącym.*

J. NAUMANN, KOMENTARZ

Zasady etyki adwokackiej nie są wyalienowane z procesu rozwoju społeczności. Nie są też adwokatom w sztuczny sposób narzucone. **Łatwość i naturalność** ich przestrzegania wynika stąd, że **powinności adwokackie są zbieżne z powszechnymi normami etycznymi.** Zasady etyki adwokackiej w żadnym punkcie nie tworzą odstępstwa od uniwersalnych ocen rozróżniających dobro od zła i kształtowanych na tej podstawie nakazów postępowania.

Podstawowym odniesieniem, a zarazem **źródłem zasad etyki adwokackiej są ogólne normy etyczne.** Twierdzenie to wymaga jednak **uzupełniającego** dookreślenia. Powstaje bowiem pytanie, czy nasze poglądy ciążą bardziej ku teoriom subiektywistycznym zakładającym, że normy etyczne są rezultatem subiektywnej projekcji wyobrażeń poszczególnych jednostek (o istocie tych norm), czy też skłaniamy się ku teoriom obiektywistycznym, a więc postrzegającym rzeczywistość w sposób z założenia uniwersalny, który można wywieść z ogólnych założeń filozoficznych zachodniej cywilizacji, a w konsekwencji odnieść je do całej społeczności.

DYLEMAT WAGONIKA

WERSJA PODSTAWOWA

Wagonik pędzi po torach w niekontrolowany sposób. Przed nim znajduje się pięć osób, a na bocznym torze stoi jeden człowiek. Wyobraź sobie, że znajdujesz się akurat tuż obok zwrotnicy, która może zmienić tor wagonika. W ten sposób uratujesz pięć osób, ale poświęcisz jedną. Czy zdecydujesz się pociągnąć za wajchę?

WERSJA ZMODYFIKOWANA I

Sytuacja analogiczna jak poprzednio z tym, że Ty jesteś pasażerem wagonika. Jeżeli nic nie zrobisz, zginiesz razem z pozostałą czwórką pasażerów. Jedyną możliwością uratowania ludzi jest zrzucenie ciężkiego przedmiotu na tory. Tak się składa, że tuż obok Ciebie stoi grubas (*the fat man*). Czy zdecydujesz się wypchnąć go z wagonika, aby uratować siebie i pozostałych pasażerów?

WERSJA ZMODYFIKOWANA II

Sytuacja analogiczna jak poprzednio z tym, że Ty jesteś konduktorem. Czy "wejście w rolę" osoby odpowiedzialnej za wagonik coś zmienia? Czy zdecydujesz się sam wyskoczyć i poświęcić swoje życie?